

Koraljka Bumči*
Tomislav Tomašić**

RAD ZA OPĆE DOBRO I UVJETNA OSUDA SA ZAŠTITNIM NADZOROM TE NJIHOVA PRIMJENA U PRAKSI

Prošlo je pet godina od stupanja na snagu provedbenih propisa kojima se uređuje primjena kaznenopravnih mjera: rada za opće dobro na slobodi i uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom. Stanovit dio sudaca, međutim, još uvijek s nepovjerenjem gleda na te, za praksu još uvijek nove, kaznenopravne mjere. To je ponajprije posljedica činjenice da je Zakon o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi stupio na snagu čak dvije godine nakon što je Kaznenim zakonom iz 1997. godine (NN 110/97, 27/98, 50/00, 51/01, 105/04), člankom 54., predviđena mogućnost zamjene izrečene kazne zatvora do šest mjeseci radom za opće dobro na slobodi odnosno nakon što je ponovo, tada novim Kaznenim zakonom, predviđena inačica uvjetne osude - uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom. Posljednje statistike, koje su autori također obradili u ovom članku, pokazuju međutim da se u praksi sve više u prvostupanjskim presudama pronalaze obje "nove" kaznenopravne mjere. Svrha ovog članka u prvom je redu upoznati sve praktičare (suce, državne odvjetnike i odvjetnike), posebice one koji još uvijek ne primjenjuju uvjetnu osudu sa zaštitnim nadzorom tamo gdje bi se upravo takvom mjerom postigla svrha kažnjavanja, odnosno koji još uvijek ne zamjenjuju kratkotrajnu kaznu zatvora radom za opće dobro - gdje bi po njihovoj procjeni takva zamjena imala svoj smisao - samo iz bojazni da takvo izricanje tih "novih alternativnih sankcija" neće naći na odobrenje pred vijećima višeg suda u žalbenom postupku. Ovim člankom upozorit će se i na neke presude prvostupanjskog i drugostupanjskog suda odnosno odluke Vrhovnog suda RH koji je nekim svojim presudama i rješenjima potvrdio svrhu (i način) primjene tih sada više i ne tako novih kaznenopravnih mjera. Namjera je stoga autora dati ne samo argumente za njihovu primjenu već i potaknuti praktičare koji su spremni na nove izazove i time odgovoriti na njihovu još širu primjenu u praksi. Uvodno je važno napomenuti da je radi učestalije primjene tih kaznenih mjera u organizaciji Pravosudne

* Koraljka Bumči, dipl. iur., sutkinja Općinskog suda u Zagrebu

** Tomislav Tomašić, dipl. iur., sudac Općinskog suda u Zagrebu

akademije održano niz radionica na tu temu. Razmjena iskustava na tim radionicama bila je od velike koristi autorima ovoga rada.

1. UVOD

Rad za opće dobro na slobodi kao i uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom u praksi su često obuhvaćeni jedinstvenim imenom - alternativne sankcije. Razlog tomu najvjerojatnije je dvojak.

S jedne strane obje mjere imaju jedinstveni provedbeni propis - Zakon o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi (NN 128/99) i nove su u primjeni naše prakse. Imajući, međutim, na umu samo značenje riječi alternativne sankcije, ako se želi koristiti jedinstveni termin za rad za opće dobro na slobodi i uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom - pravilnije bi bilo jezično ih označiti kao kaznene mjere.¹ Naime, sam termin alternativna sankcija ima više značenja. U širem smislu alternativnim sankcijama mogle bi se smatrati sve one sankcije koje se izriču umjesto oduzimanja slobode. Tako bi jedan od oblika alternativne sankcije, u tom širem smislu riječi, bilo i tjelesno kažnjavanje osuđenika, plaćanje globe ili sama uvjetna osuda. Jedan od oblika alternativnih sankcija koji se također u posljednje vrijeme dosta spominje jest i elektroničko praćenje osuđenika pomoću uređaja pričvršćenog za ruku ili nogu kojim se ograničava njegovo kretanje.² Same alternativne sankcije imaju svoje pozitivne i negativne strane. Od prednosti alternativnih sankcija o kojima se u ovom članku govori svakako je potrebno izdvojiti činjenicu da se kod alternativnih sankcija pojedinac ne upućuje na izdržavanje kazne zatvora, što znači da je takva sankcija za društvo i državu daleko jeftinija. Primjerice, neki američki autori kažu da su troškovi upućivanja nekog počinitelja u zatvor u kojem je propisana maksimalna sigurnost jednaki troškovima studiranja na Harvardu ili Yaleu. Drugi značajan razlog je što nakon izdržavanja kazne zatvora nije potrebno kroz razne institucije osuđenika uključivati u redoviti život zajednice. Kao konačan razlog ističe se i činjenica da su alternativni programi uspješniji, mjereno stopama recidivizma, ili barem jednako uspješni kao i zatvorski.³ Od negativnih strana potrebno je

¹ Kazneni zakon (u daljnjem tekstu KZ) poznaje u čl. 5. četiri vrste kaznenopravnih sankcija: kazne, mjere upozorenja (sudska opomena i uvjetna osuda), sigurnosne mjere i odgojne mjere, dok čl. 49. KZ-a propisuje vrste kazni: novčana kazna i kazna zatvora. Očito je da ni uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom kao ni rad za opće dobro na slobodi nisu obuhvaćeni kao samostalne vrste kazni ili kao samostalne kaznenopravne sankcije. Mišljenje je autora da ako se koristi jedinstveni termin za obje te "sankcije", najprimjereniji je upravo - kaznena mjera.

² Taj pojam detaljno razrađuju autori članka: Zaštitni nadzor uz uvjetnu osudu i rad za opće dobro na slobodi, dr. sc. Vladimira Žakman-Ban i mr. sc. Zoran Šućur, HLJKP, 2/1999.

³ Ibid., 638-642.

istaknuti da ih neki autori smatraju preblagima i popustljivima te da je njihova svrha nedovoljno jasna jer ih sudovi promatraju kao punitivno-retributivne, a socijalne službe kao kao rehabilitativno-socijalizacijske.

Rad za opće dobro na slobodi postavljen je kao zamjena za izrečenu (kratkotrajnu) kaznu zatvora od maksimalno šest mjeseci. Sam rad za opće dobro u domaći je pravni sustav uveden Kaznenim zakonom proglašenim 19. rujna 1997., koji je u primjeni od 1. siječnja 1998.⁴ Rad za opće dobro na slobodi svojevrsno je plaćanje "duga" pojedinca društvu i relativno je nova kaznena mjera, za razliku od relativno dugog povijesnog razvoja uvjetne osude. Ta - po svom značenju i svrsi - alternativna sankcija prvi se put počela primjenjivati u prvoj polovini prošlog stoljeća u Velikoj Britaniji, a potom i u drugim državama anglosaskog pravnog sustava. Društveno koristan rad (kako se tamo naziva) u Velikoj Britaniji izriče se u broju radnih sati.⁵ Taj se broj radnih sati kreće od 40 do 240 sati unutar 12 mjeseci.⁶ Ono što je za sustav V. Britanije značajno jest da sudac prije svoje odluke pribavlja mišljenje probacijskog tijela o samom počinitelju i njegovim prilikama. Rad za opće dobro na slobodi odnosno društveno koristan rad (kako se u drugim zemljama naziva) prema broju radnih sati definirali su i Francuska, Portugal, Luksemburg i Nizozemska. Taj je primjer slijedila i Slovenija, tako da je i slovenskim Kaznenim zakonom moguće kaznu zatvora u trajanju do tri mjeseca izvršiti u razdoblju od šest mjeseci radom za lokalnu zajednicu ili dobrobit humanitarnih organizacija koji iznosi najmanje 80, a najviše 240 sati.⁷

Kaznenim zakonom Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu KZ) rad za opće dobro izriče se isključivo kao zamjena za izrečenu kaznu zatvora, i to uvijek tako da se izrečena kazna zatvora zamjenjuje određenim brojem radnih dana. Njezina je svrha ukratko sažeta u nastojanju ograničenja kratkotrajnih kazni zatvora, dok je sama zakonska definicija svrhe izvršavanja alternativnih sankcija - rada za opće dobro na slobodi i uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom - definirana člankom 5. Zakona o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi.⁸ U Republici Hrvatskoj rad za opće dobro na slobodi prvi se put počinje izvršavati 2002. godine odmah po pravomoćnoj sudskoj presudi.⁹

⁴ NN 110/97, 27/98, 50/00, 51/01, 105/04.

⁵ P. Novoselec, *Opći dio kaznenog prava*, 2004.

⁶ HLJKZ, 2/1999., dr.sc. V. Žakman-Ban i mr.sc. Z. Šućur.

⁷ *Ibid.*, str. 648.

⁸ NN 128/99; čl. 5.: "Svrha izvršavanja zaštitnog nadzora i rada za opće dobro jest da se, uvažavajući opću svrhu kaznenopravnih sankcija, osuđenik kojemu je određenim uvjetima i obvezama ograničena sloboda ne isključi iz društva, već da uz pomoć i nadzor društvene zajednice, dragovoljno, osobnim postupcima, radom i odnosom prema posljedicama izazvanim počinjenim djelom razvije svijest o štetnosti određenih ponašanja i odgovornosti za štetne posljedice."

⁹ Podaci dobiveni od Središnjeg ureda za zatvorski sustav.

što znači dvije godine nakon stupanja na snagu Zakona o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi.

Već je spomenuto da uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom ima relativno dulju povijest od kaznene mjere rada za opće dobro na slobodi. Začetnik sustava probacije na području SAD je John Augustus, kojega se smatra prvim neoficijalnim službenikom probacije. Njegova dugogodišnja praksa koja se primjenjivala u razdoblju od 1841. do 1895. godine, prema maloljetnim i punoljetnim počiniteljima kaznenih djela, dovela je do donošenja prvog zakonskog akta o probaciji.¹⁰ Anglosaski sustav obiluje programima i mjerama na području alternativnih sankcija, iako su u svojoj primjeni zbog brojnosti opoziva postale sve rjeđe. Međutim, izricanje alternativnih sankcija u stalnom je porastu pred nje-mačkim sudovima koji se sve češće koriste sustavom probacije.¹¹

Uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom prema KZ-u inačica je uvjetne osude, a ne neka posebna samostalna kaznenopravna mjera. Uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom kakvu danas poznaje naše kazneno zakonodavstvo plod je križanja europskog sustava klasične uvjetne osude: tzv. francusko-belgijskog sustava¹², s anglosaskim sustavom probacije.¹³ Za razliku od rada za opće dobro za slobodi, uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom znatno je duže vremena prisutna u našem kaznenom zakonodavstvu. Naime, još Krivični zakon SRH donesen 1978. godine regulirao je zaštitni nadzor uz uvjetnu osudu. Krivični zakon Republike Hrvatske (NN 32/93), člancima 4.-8, regulirao je uvjete za izricanje zaštitnog nadzora, sadržaj zaštitnog nadzora, određivanje zaštitnog nadzora, provođenje mjera zaštitnog nadzora i nepridržavanje obveza zaštitnog nadzora. Izvršavanje zaštitnog nadzora bilo je propisano Zakonom o izvršenju sankcija izrečenih za krivična djela, privredne prijestupe i prekršaje.¹⁴ U skladu s tim zakonom sud je trebao osuđenu osobu uputiti u nadležni centar socijalne skrbi, dok je sam centar trebao odrediti osobu koja će izvršiti zaštitni nadzor. Iznimno, sukladno tim zakonskim odredbama, sud ili centar mogli su zatražiti da policijska uprava provjerava pridržavanje određenih obveza. Sredstva za provođenje zaštitnog nadzora (sukladno navedenim zakonskim odredbama) osiguravala su se u Fondu socijalne skrbi. Nadzor nad zakonitošću provedbe zaštitnog nadzora obavljao

¹⁰ HLJKZ, 2/1999., dr.sc. V. Žakman-Ban i mr.sc. Z. Šućur, str. 644-648.

¹¹ Ibid., autori daju detaljan prikaz razvoja alternativnih sankcija te razrađuju opseg njihove primjene u SAD i Njemačkoj.

¹² Sustav se naziva francusko-belgijskim zato što prvi zakonski prijedlozi potječu iz Francuske od senatora Berengera - 1884., dok je prvi zakon na idejama Berengerova nacrtan donesen u Belgiji 1888. godine.

¹³ Sustav probacije javlja se i razvija sredinom 19. stoljeća u SAD i Engleskoj u praksi engleskih sudova. Praksa je ozakonjena 1879. godine. Osnovna je karakteristika tog sustava probacije da osuđenika prati stručna služba u roku kušnje.

¹⁴ Zakon o izvršenju sankcija izrečenih za krivična djela, privredne prijestupe i prekršaje, NN br. 21/74, 39/74, 55/88, 19/90, 26/93, 66/93.

je sud, dok je opći nadzor nad izvršavanjem mjere zaštitnog nadzora obavljalo Ministarstvo zdravstva. Stručni nadzor trebalo je obavljati Ministarstvo rada i socijalne skrbi. Tim je zakonom bilo propisano da napatuk za izvršavanje nadzora i vođenje evidencije donosi ministar pravosuđa, dok sam pravilnik o izvršavanju zaštitnog nadzora uz uvjetnu osudu nije bio donesen.

Bitno je naglasiti da ta kaznenopravna sankcija, od trenutka kad je uvedena u tadašnje "krivično" zakonodavstvo -1977. godine nije nijednom bila primijenjena u praksi. To upućuje na činjenicu da za primjenu određene sankcije nije dostatno samo postojanje provedbenih normi, već je bilo potrebno riješiti i druga, najviše kadrovska pitanja.

Prvi zaštitni nadzor u Republici Hrvatskoj, prema evidenciji Ministarstva pravosuđa, počeo se izvršavati tek potkraj 2001. godine, dakle nakon stupanja na snagu Zakona o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi. Tim je zakonom, člankom prvim, određeno da zaštitni nadzor i rad za opće dobro izvršava Ministarstvo pravosuđa. Tom je zakonskom odredbom nekadašnja nadležnost centara za socijalni rad (kao što je prethodno navedeno, u slučaju izricanja uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom) - prenesena na Ministarstvo pravosuđa, odnosno Središnji ured za zatvorski sustav - Odjel izvršavanja zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi.¹⁵ Takvom preraspodjelom riješeni su svi problemi vezani za tehničku primjenu izrečenih kaznenih mjera uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom i radom za opće dobro na slobodi te je omogućeno njihovo nesmetano i cjelovito praćenje tijekom (cijelog) njihova izvršavanja.

Zakon o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro, osim što određuje tijelo za provedbu samog Zakona i određuje svrhu tih kaznenih mjera, regulira i načela te način primjene zaštitnog nadzora i rada za opće dobro. Problemi koji se u praksi ipak javljaju u pogledu rada za opće dobro kao zamjene za izrečenu kaznu zatvora u trajanju do šest mjeseci proizlaze prvenstveno iz činjenice što je sama odredba KZ-a kojom se regulira zamjena kazne zatvora (čl. 54. KZ-a) neprecizna u dijelu koji se odnosi na razmjer izrečene kazne zatvora i njezinu zamjenu odgovarajućim brojem radnih dana rada za opće dobro. Drugi problem odnosi se na trenutak davanja pristanka okrivljenika. Poseban je pak problem činjenica da je Zakon o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro u jednom svom dijelu nesuglasan s nekim od odredaba KZ odnosno ZKP-a. Taj problem postoji i kod provođenja i opoziva uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom. Okolnost što je Zakon stupio na snagu gotovo dvije godine od primjene KZ-a kojim je sam rad za opće dobro predviđen te

¹⁵ Središnji ured za zatvorski sustav ima četiri službe: Službu upravnih poslova, Službu tretmana (u okviru koje je i Odjel izvršavanja zaštitnog nadzora i rada za opće dobro), Službu osiguranja i Službu za programiranje i praćenje izvršavanja kazne zatvora.

kojim je ponovo definirana uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom prema mišljenju autora ovoga članka imala je kao posljedicu da se te kaznenopravne mjere nisu dovoljno primjenjivale u praksi. Imajući na umu, međutim svrhu kažnjavanja koja je predviđena čl. 50. KZ-a, takva zamjena kratkotrajnih kazni zatvora, kad se svrha kažnjavanja ne postiže uvjetnom osudom, ali ni izvršavanjem kazne zatvora odnosno izricanjem uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom u situacijama kada to zahtjeva okrivljenikova ličnost - trebala bi se puno šire primjenjivati.

2. RAD ZA OPĆE DOBRO NA SLOBODI - PITANJA I PROBLEMI

Članak 5. KZ-a propisuje četiri vrste kaznenopravnih sankcija. Kazne, koje mogu biti kazna zatvora (isključivo kao glavna kazna) te novčana kazna (kao glavna ili sporedna kazna), zatim mjere upozorenja (sudska opomena i uvjetna osuda), sigurnosne mjere i odgojne mjere.¹⁶ Iz tog članka KZ-a ujedno se vidi da rad za opće dobro na slobodi nije posebna vrsta kaznenopravne sankcije, već da je rad za opće dobro na slobodi, sukladno članku 54. KZ-a, zamjena za izrečenu kaznu zatvora ako su ispunjeni određeni zakonski uvjeti. Tu je okolnost posebno potrebno imati na umu jer takva presuda - s obzirom na to da u naravi predstavlja presudu kojom je izrečena kazna zatvora - mora sadržavati obrazloženje.¹⁷

Pitanja odnosno problemi u vezi sa samim radom za opće dobro na slobodi mogu se podijeliti u dvije osnovne skupine. Prva se skupina problema odnosi na trenutak stvaranja pretpostavki zamjene izrečene kazne zatvora i njezina zamjena u rad za opće dobro na slobodi. Druga skupina problema nastupa nakon pravomoćnosti i izvršnosti odluke kojom se izrečena kazna zatvora mijenja u rad za opće dobro na slobodi te postupanje s takvom odlukom.

Pretpostavke da sud zamijeni izrečenu kaznu zatvora radom za opće dobro jesu izrečena kazna zatvora u trajanju do šest mjeseci i pristanak osuđenika. Ta druga pretpostavka već i na prvi pogled izaziva neka pitanja za praktičare koji smatraju da bi upravo takvom zamjenom izrečene kazne zatvora, radom za opće dobro, u cijelosti bila postignuta svrha kažnjavanja. Naime, sukladno članku 170. Zakona o kaznenom postupku (NN 110/97, 27/98, 58/99, 112/99, 58/02, 143/02; u daljnjem tekstu ZKP), osuđenik je osoba za koju je pravomoćnom sudskom presudom utvrđeno da je kriva za određeno kazneno djelo. Iz analize tog članka ZKP-a te prije navedenog članka 54. KZ-a proizlazilo bi da u trenutku zamjene izrečene kazne zatvora presuda već mora biti pravomoć-

¹⁶ Za svaku od tih vrsta kaznenopravnih sankcija Zakon određuje trajanje i nijedna se kaznenopravna sankcija ne može propisati, izreći ili primijeniti na neodređeno vrijeme.

¹⁷ Čl. 442. st. 7. i čl. 442.a st. 3. Zakona o kaznenom postupku.

na! Međutim, svakom je praktičaru dobro poznato da u trenutku izricanja presude ona još uvijek nije pravomoćna te da je njezina eventualna pravomoćnost moguća tek nakon njezine objave i usmenog obrazlaganja netom objavljene presude. To je u praksi ipak još uvijek vrlo rijetko, što zbog neadekvatno predložene sankcije od zamjenika općinskog državnog odvjetnika odnosno prije osporavane krivnje od samog okrivljenika u postupku.

Daljnja je pretpostavka sukladno odredbi navedenog članka KZ-a *istodobna zamjena izrečene kazne zatvora*. Potonja je pretpostavka u izravnoj koliziji s već spomenutim pristankom *osuđenika*. Naime, kao što je već spomenuto, ako se *istodobno* mijenja izrečena kazna zatvora, s obzirom na to da je Zakonom određen kao potreban pristanak *osuđenika*, Zakonom bi trebalo biti definirano i da li se ta kazna zatvora mijenja samo u situacijama kad takva presuda odmah postane pravomoćna (?!).

Odmah nakon uvođenja te mogućnosti zamjene izrečene kazne zatvora radom za opće dobro na slobodi uslijedile su rasprave o tome kad je potrebno da okrivljeni iskaže svoj pristanak za tu zamjenu kazne zatvora.¹⁸ O tom trenutku pristanka razmimoilazila su se razna stajališta. Jedno od tih stajališta je ono prema kojem je takva zamjena jedino moguća kad sud odmjeri i izrekne kaznu zatvora u trajanju do šest mjeseci, pa je potom istodobno uz pristanak okrivljenika zamijeni radom za opće dobro na slobodi.¹⁹ Prema drugom stajalištu bitno je da izricanje kazne i odmjerivanje kazne prethodi samom pristanku, a da sve troje mora biti istodobno.²⁰ Prema tom drugom stajalištu, ne bi dakle, kao u prvom slučaju, došlo do “puštanja” okrivljenika iz sudnice, a potom bi ga nakon objave presude (primjerice za tri dana ako je korištena takva zakonska mogućnost) trebalo pitati bi li prihvatio rad za opće dobro na slobodi, već bi takva zamjena za kaznu zatvora uslijedila istodobno u samoj izreci presude. Treće stajalište je ono koje je praksa tijekom ovih godina prihvatila kao najprikladnije rješenje.²¹ Prema tom trećem stajalištu nema nikakve zapreke da

¹⁸ Treća radionica: Novosti na području kaznenopravnih sankcija -1998.

¹⁹ HLJKPP 1/1998., str. 174.

²⁰ Ibid., str. 179.

²¹ Postoji još jedno stajalište koje obrađuje autor članka Rad za opće dobro na slobodi, B. Zorica, HLJKPP 2/2001. Prema mišljenju tog autora, sud je ovlašten donijeti odluku o zamjeni izrečene kazne zatvora u rad za opće dobro na slobodi i bez prethodnog okrivljenikova pristanka. Okrivljenik svoj pristanak, prema mišljenju tog autora, daje odmah po objavi same presude odnosno do trenutka kad je dužan odazvati se povjereniku radi pristupanja ispunjenju svoje obveze. Pristanak okrivljenika autor shvaća kao njegov pristanak na alternativno izvršenje zatvorske kazne, a ne kao pristanak da mu se takva mjera uopće izrekne. Shodno tom stajalištu autor smatra da bi takva formulacija trebala biti sadržajem presude.

Takvo stajalište nije međutim prihvaćeno od praktičara tako da nijedna sudska odluka od pregledanih nije sadržavala takva rješenja izreke presude. Mislimo ujedno da takvo stajalište nije u skladu s citiranom zakonskom odredbom čl. 54. KZ-a.

predsjednik vijeća postavi hipotetično pitanje koje ujedno ne obvezuje samog predsjednika vijeća i ne prejudicira unaprijed samu sankciju.²² To hipotetično pitanje glasi otprilike: “Ako Vas sud oglasi krivim i izrekne kaznu zatvora u trajanju do šest mjeseci, jeste li suglasni da Vam ona bude zamijenjena u rad za opće dobro na slobodi?”²³ Ipak, treba naglasiti da se praksa vrlo često koristi i svojevrsnim “hibridom” ove posljednje varijante pa se tako okrivljenika navodi da sam u svojoj obrani ili završnoj riječi iskaže pristanak, a da se samo formulirano pitanje ne unosi u zapisnik.²⁴

Bitno je naglasiti da prema našem Zakonu o kaznenom postupku procesno nije moguće prvo izreći kaznu zatvora pa potom izrečenu kaznu zatvora promijeniti. Ako se dakle zamjena izrečene kazne zatvora (što prema mišljenju autora nikako nije bilo ciljem uvođenja u Zakon ove mjere) radom za opće dobro na slobodi shvati kao promjena prvotno objavljene presude, tada to sasvim sigurno nije moguće učiniti nakon što je već izrečena kazna zatvora. Međutim veći je problem u zakonskom terminu citiranog članka “*istodobno*”. Tom je riječju na prvi pogled Zakonom isključena mogućnost traženja naknadnog pristanka okrivljenika, a time i mijenjanje prvobitno objavljene presude. Mišljenje je autora ovoga članka da je upravo to razlogom što se kao najučestaliji u praksi pokazao način (kao oblik dobivanja pristanka okrivljenika za zamjenu izrečene kazne zatvora u rad za opće dobro na slobodi) prema kojem se okrivljenika tijekom rasprave pitalo (ili je to okrivljenik sam iskazao u svojoj završnoj riječi) da li bi u slučaju da ga sud oglasi krivim te mu izrekne kaznu zatvora u trajanju do šest mjeseci pristao da mu ona bude zamijenjena radom za opće dobro. Takav upit suda i unošenje tog pitanja u sam zapisnik o glavnoj raspravi nije u suprotnosti s postojećom zakonskom odredbom i svakako je najprimjerenije još u fazi glavne rasprave. Nije stoga čudno da je praksa upravo taj način prihvatila kao najučestaliji način za dobivanje pristanka samog okrivljenika.²⁵

Treba naglasiti da sudska praksa prihvaća i naknadni pristanak okrivljenika na zamjenu izrečene kazne zatvorom u rad za opće dobro na slobodi. Na tu činjenicu upućuju odluke, u koje je za potrebe ovoga rada izvršen uvid, kojima su se izricale kazne zatvora i potom mijenjale radom za opće dobro na slobodi. Uočeno je tako da sudska praksa prihvaća čak i mogućnost da okrivljenik svoj pristanak za rad za opće dobro na slobodi izrazi u žalbi na prvostupanjsku presudu. To potvrđuju presude općinskih i županijskih sudova odnosno

²² Ibid., str. 180.

²³ Vidi komentar sudske prakse; HLJKPP 2/2003, Novoselec, Rad za opće dobro na slobodi.

²⁴ Sudska praksa Općinskog suda i Županijskog suda u Zagrebu. To proizlazi i iz pregledanih odluka dobivenih za potrebe radionica Pravosudne akademije od Središnjeg ureda za zatvorski sustav, nadležnog za provedbu te “alternativne sankcije”.

²⁵ Za odluke dobivene od Središnjeg ureda za zatvorski sustav pri Ministarstvu pravosuđa zahvaljujemo načelnici Z. Kokić-Puce pri središnjem uredu za Zatvorski sustav.

Vrhovnog suda koji je s obzirom na odluke županijskih sudova, kojima je zamijenjena izrečena kazna zatvora u rad za opće dobro na slobodi - bio sud drugog stupnja. Primjer toga je odluka Vrhovnog suda u kojoj je kazna zatvora izrečena od suda prvog stupnja zamijenjena u rad za opće dobro na slobodi.²⁶ Naime, Vrhovni sud je, usvajajući žalbu okrivljenika na presudu županijskog suda u kojoj je okrivljenik tražio da mu se izrečena kazna zatvora zamijeni u rad za opće dobro na slobodi, preinačio prvostupanjsku presudu te ju je zamijenio u rad za opće dobro na slobodi, tretirajući pri tome žalbeni navod okrivljenika kao davanje potrebnog pristanaka, sukladno odredbi članka 54. KZ-a. Posebno je značajna odluka Vrhovnog suda u kojoj je sud u povodu izvanrednog pravnog lijeka (*zahtjeva za izvanredno ublaživanje kazne*) preinačio već pravomoćnu sudsku presudu i izrečenu kaznu zatvora zamijenio u rad za opće dobro na slobodi.²⁷ Ta posljednja rješidba Vrhovnog suda upućuje na *fleksibilnost* prihvaćenu od sudske prakse u pogledu vremena samog davanja pristanka okrivljenika da mu se izrečena kazna zatvora zamijeni u rad za opće dobro na slobodi.

Iduće pitanje koje se za praktičare javlja jest kako takva izreka presude treba izgledati, odnosno što sve treba sadržavati. Za potrebe ovoga članka kao i za potrebe radionica koje su održavane radi edukacije sudaca i državnih odvjetnika u organizaciji *Pravosudne akademije*, a sve s ciljem upoznavanja praktičara na učestalost te svrhovitost zamjene izrečene kazne zatvora radom za opće dobro na slobodi (gdje za to postoji zakonska mogućnost), izvršen je uvid (kao što je već navedeno) u velik broj sudskih odluka. Imajući na umu te odluke kao i sam zakonski tekst članka 54. KZ-a te Zakon o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro, autori su izradili prijedlog izreke jedne takve odluke.

Primjer 1.

.....
k r i v j e

što je:

.....

- d a k l e neovlašteno kupio predmete kojih je promet ograničen, a time nije počinjeno drugo kazneno djelo za koje je propisana teža kazna,

- p a j e t i m e počinio kazneno djelo protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja - nedozvoljenom trgovinom, opisano i kažnjivo po članku 297. stavku 1. Kaznenog zakona.

²⁶ Vrhovni sud, KŽ 175/02-6.

²⁷ Vrhovni sud, Kr 160/05-3.

Na temelju čl. 297. st. 1. KZ-a okrivljeniku se

izriče

KAZNA ZATVORA U TRAJANJU OD 6 (ŠEST) MJESECI,
a na temelju čl. 54. st. 1., 2. i 3. KZ-a okrivljeniku se

ZAMJENJUJE KAZNA ZATVORA RADOM ZA OPĆE DOBRO NA
SLOBODI

U TRAJANJU OD 60 (ŠEZDESET) RADNIH DANA.

Rad za opće dobro na slobodi bit će izvršen u roku od jedne godine u skladu sa Zakonom o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi.

Na temelju čl. 54. KZ-a, ako okrivljenik u cijelosti ili djelomično ne izvrši rad za opće dobro istekom određenog roka, bit će donesena odluka o izvršenju kazne zatvora u trajanju razmjerno neizvršenom radu za opće dobro.

Na temelju čl. 297. st. 2. KZ-a, od okrivljenika se oduzimaju predmeti upotrijebljeni za izvršenje kaznenog djela taksativno navedeni u izreci presude.

Na temelju čl. 122. st. 4. ZKP-a u svezi s čl. 119. st. 2. t. 6. ZKP-a, okrivljenik se oslobađa dužnosti snošenja troška kaznenog postupka u cijelosti.

Obrazloženje

.....

Daljnji problem koji se javlja za suce u prvom stupnju, u trenutku kad su ispunjeni svi zakonski uvjeti za zamjenu izrečene kazne zatvora u rad za opće dobro na slobodi, jest određivanje razmjera zamijenjene kazne zatvora u rad za opće dobro na slobodi. Za taj razmjer bitno je naglasiti da se uvidom u odluke sudova u prvom stupnju uočava različito odmjerivanje broja radnih dana prema zamijenjenoj kazni zatvora. Sam KZ u članku 54. određuje samo najmanji (10 radnih dana) i najveći broj radnih dana (60 radnih dana), ali ih ne stavlja u omjer s duljinom izrečene kazne zatvora koja dopušta takvu zamjenu izrečene kazne zatvora. Međutim, ako se ima na umu da se takva zamjena kazne zatvora radom za opće dobro može provesti za sve izrečene kazne zatvora u trajanju do šest mjeseci te da je maksimalni rok šezdeset radnih dana, a najmanji deset radnih dana, to i ne bi trebao biti veći problem. Taj minimalni rok od deset dana tako bi bio kompatibilan s najmanjom zakonskom kaznom zatvora u trajanju od 30 dana (1 mjesec), dok bi taj maksimalni zakonski rok u trajanju od 60 radnih dana bio kompatibilan s izrečenom kaznom zatvora u trajanju od

šest mjeseci. Kao jedina iznimka koja zapravo “remeti” taj indirektno Zakonom definirani omjer prilikom zamjene izrečene kazne zatvora sama je zakonska definicija članka 54. KZ-a: “... *prilikom određivanja roka izvršenja vodi se računa o izrečenoj kazni zatvora koja se zamjenjuje i o mogućnostima počinitelja kaznenog djela s obzirom na njegove prilike i zaposlenje.*”

Takva zakonska odredba daje na dispoziciju svakom pojedinom sucu da u skladu s osobnim prilikama pojedinog okrivljenika odredi drugačiji razmjer između izrečene kazne zatvora i njezine zamjene radom za opće dobro. Na taj se način ostvaruje individualizacija svake pojedine izrečene sankcije.

Nadalje, KZ u svom članku 54. stavku trećem propisuje rok za izvršenje rada za opće dobro na slobodi. Taj rok ne može biti kraći od jednog mjeseca ni dulji od jedne godine. U praksi se javlja problem kod kraćeg određivanja roka za izvršenje rada za opće dobro na slobodi koji se da riješiti tako da sud odredi maksimalan rok za izvršenje te sankcije kad god je to moguće. Poseban je problem koji se u svezi s tim rokom za izvršenje javlja jest od kada taj rok teče: da li od pravomoćnosti ili od izvršnosti presude ili pak od trenutka zaprimanja presude pred tijelom koje je zaduženo za provođenje rada za opće dobro na slobodi?²⁸ Iako to Zakon izričito ne kazuje, logično se zaključuje da i provedba te odluke ima isti tijek kao kod izricanja kazne zatvora. Taj rok dakle teče od izvršnosti presude. Važno je stoga da se prilikom samog izricanja roka za izvršenje rada za opće dobro na slobodi *u presudi ne naznačuje da taj rok počinje teći od pravomoćnosti* presude jer takva odluka ne bi u većini slučajeva bila provediva u danom roku. Naime, kao što je već prije bilo rečeno, presuda vrlo rijetko postane pravomoćna samim danom njezine objave. Ako pak po žalbi takva presuda bude upućena na rješavanje na viši sud, trenutak kad ona postaje pravomoćna dan je sjednice vijeća suda drugog stupnja. Taj dan nije ujedno i dan njezine izvršnosti, kao ni sam dan njezine dostave na sud prvoga stupnja koji onda po takvoj presudi ima obvezu daljnjeg postupanja. Suprotno tome, suci dobro znaju da takva presuda dođe do suca u prvom stupnju više puta protekom od mjesec ili dva (ili čak više) od samog dana sjednice vijeća drugog stupnja. Kad se tom proteku vremena pribroji još i dostava takve drugostupnjske odluke kako bi ona postala i izvršna, tada se može dogoditi da u Središnji ured za zatvorski sustav, kome se i dostavlja, presuda pristigne nakon što je već naznačeni rok u presudi (ako je naznačeno da taj rok teče od pravomoćnosti) - istekao.²⁹

²⁸ ZKP, čl. 156. st. 2.

²⁹ Nakon što presuda kojom je izrečena kazna zatvora zamijenjena radom za opće dobro na slobodi postane izvršna, ona se dostavlja Središnjem uredu za Zatvorski sustav, Petrinjska 12, na provedbu - čl. 11. st. 1. Zakona o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi. Rokovi naznačeni u tom članku Zakona nisu prekluzivni.

U odnosu na drugu skupinu problema najvažniji je onaj koji se javlja u trenutku kad okrivljenik u danom roku ne izvrši rad za opće dobro u cijelosti ili djelomično.³⁰ Sukladno čl. 4. st. 4. Zakona o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi, Središnji ured o tome izvještava nadležnog suca, a to je - općinski sud prebivališta odnosno boravišta osuđenika, i tada se, sukladno čl. 54. st. 5. KZ-a, donosi odluka o izvršenju kazne zatvora u trajanju razmjerno neizvršenom radu za opće dobro. Ovdje je možda važno napomenuti da je Županijski sud u Požegi izazvao sukob nadležnosti, zbog čega je odluku o nadležnosti sudova za to postupanje donio Vrhovni sud. Prema spomenutoj odluci Vrhovnog suda, u slučaju da je neki drugi sud i poduzeo neke od radnji vezanih za izvršenje rada za opće dobro na slobodi odnosno za njegovu zamjenu u slučaju neizvršavanja ponovo izrečenom kaznom zatvora (ili manjom u slučaju da je dijelom rad za opće dobro izvršen), uvijek je nadležan sud prebivališta odnosno boravišta osuđenika.³¹ U praksi će se javiti problem kad je taj sud različit od onoga koji je donio odluku u prvom stupnju. Naime, ako je pred Općinskim sudom u Zagrebu zamijenjena izrečena kazna zatvora u rad za opće dobro na slobodi osobi koja ima prebivalište u Splitu (primjerice zbog sezonskog rada), za sudsko postupanje provedbe te kaznene mjere nadležan je Općinski sud u Splitu. Ovdje se postavlja pitanje mora li Općinski sud u Zagrebu, dostavljajući svoju presudu Središnjem uredu za zatvorski sustav s klauzulom pravomoćnosti i izvršnosti, tu presudu ujedno dostaviti i u Split. Bitno je naglasiti da će prvostupanjska odluka nakon donošenja (kad postane pravomoćna i izvršna) biti dostavljena samo Središnjem uredu za zatvorski sustav, a tek ako ne bi bila provedena i o tome bi bio izviješten općinski sud koji je tu odluku donio - presuda s klauzulom pravomoćnosti u konkretnom bi slučaju bila dostavljena u Općinski sud u Splitu. Tada će Općinski sud u Splitu formirati novi broj³² i provesti postupak ponovne zamjene rada za opće dobro na slobodi u kaznu zatvora.

Problem koji se u svezi s tom odredbom čl. 4. st. 4. Zakona o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi javlja jest što je u toj zakonskoj odredbi navedeno da će odluku o tome u prvom stupnju donijeti sudac pojedinac.³³ Naime, ta je odredba Zakona u izravnoj koliziji s odredbom čl. 18. st. 3. Zakona o kaznenom postupku prema kojoj se odluke pred općinskim sudovima izvan glavne rasprave donose u vijeću sastavljenom od tri suca. Postavlja se

³⁰ Čl. 54. st. 5. Kaznenog zakona.

³¹ VS, Kr 109/05-3.

³² U skladu s Izmjenama i dopunama sudskog poslovnika (NN150/05) Općinski sudovi su dužni voditi upisnike za predmete izvršavanja zaštitnog nadzora, čl. 305.c, i imenik uz upisnik.

³³ Čl. 4. st. 4. "...Za sudsko postupanje nadležan je sudac pojedinac, a u drugom stupnju sudsko vijeće iz članka 18. stavka 3. Zakona o kaznenom postupku."

dakle pitanje može li se Zakon o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi promatrati kao *lex specialis* ili ne. Prema mišljenju autora ovoga članka, u svim slučajevima u kojima je potrebno donijeti odluku o zamjeni rada za opće dobro na slobodi u kaznu zatvora zbog neizvršavanja samog rada za opće dobro - nužno je da odluka bude donesena pred nadležnim sudom (sudom prebivališta odnosno boravišta) u vijeću sastavljenom od tri suca, sukladno navedenoj odredbi Zakona o kaznenom postupku.³⁴ U slučaju žalbe na takvo rješenje vijeća općinskog suda prebivališta odnosno boravišta, odluku će u drugom stupnju donijeti vijeće nadležnog županijskog suda.³⁵ Ovo mišljenje autora ovoga članka potkrijepljeno je odlukom vijeća Županijskog suda u Zagrebu kao suda drugog stupnja u predmetu KO-1338/00. U tom je spisu odluku o zamjeni rada za opće dobro ponovo u kaznu zatvora u prvom stupnju donijelo vijeće Općinskog suda u Zagrebu, dok je o žalbi okrivljenika na to rješenje odlučilo vijeće Županijskog suda u Zagrebu kao sud drugog stupnja. Tom je odlukom potvrđena rješidba KV vijeća Općinskog suda u Zagrebu.

Članak 54. KZ-a u svom šestom stavku propisuje mogućnost da se i novčana kazna u slučaju neplaćanja može zamijeniti u rad za opće dobro na slobodi. To će najčešće u praksi biti kad se izrečena novčana kazna kod kaznenih naloga ne plati. U ovom slučaju potrebno je primijeniti sve ono što je već bilo rečeno o slučajevima kad se mijenja već pravomoćna i izvršna presuda (kojom je izrečena kazna zatvora zamijenjena u rad za opće dobro na slobodi) ponovo u prvobitno izrečenu kaznu zatvora. Naime, u tom je slučaju odluku potrebno donijeti pred vijećem prvostupanjskog nadležnog suda prema čl. 4. st. 4. o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi, s tim da je na sjednicu vijeća nužno pozvati okrivljenika kako bi dao svoj pristanak. Ako se pak okrivljeni ne odazove na tu sjednicu vijeća, to bi, prema mišljenju autora ovoga članka, trebalo shvatiti kao razlog da se neplaćena novčana kazna zamijeni u kaznu zatvora jer je izostao pristanak okrivljenika. S obzirom na tu alternativu (u slučaju nedavanja pristanka, novčana kazna mijenja se u kaznu zakona), ona će zapravo biti najprimjerenija kad je općinski sud koji je izrekao novčanu kaznu ujedno i općinski sud prebivališta odnosno boravišta osuđenika. U slučaju zamjene u rad za opće dobro na slobodi novčana kazna ne smije biti zamijenjena kaznom zatvora duljom od 6 mjeseci (čl. 54. st. 1. KZ-a), a sukladno odredbi članka 18. ZKP-a i u ovom slučaju riječ je o odluci koja se donosi izvan glavne rasprave pa ju je potrebno donijeti na sjednici vijeća.

³⁴ To potvrđuje i drugostupanjsko rješenje u predmetu br. KO 1338/00 Općinskog suda u Zagrebu.

³⁵ Ibid.

3. UVJETNA OSUDA SA ZAŠTITNIM NADZOROM - PITANJA I PROBLEMI

Zaštitni nadzor može se izreći u kaznenom postupku, punoljetnim osobama, kada su ostvareni zakonski uvjeti za primjenu uvjetne osude, ako se s obzirom na okolnosti u kojima počinitelj kaznenog djela živi i s obzirom na njegovu ličnost procijeni da mu je potrebna pomoć i nadzor stručnih osoba kako u roku provjeravanja ne bi počinio novo kazneno djelo. Ako je uvjetna osuda, kao mjera upozorenja uz prijetnju kaznom, specijalnopreventivna mjera, koja računa na snage i mogućnosti samog počinitelja da on bez pomoći sa strane, tijekom roka kušnje, vodi uredan život, uvjetna je osuda sa zaštitnim nadzorom, s obzirom na cjelokupni svoj sadržaj, svakako i više od toga. Svojim obvezama i nalogima, koji se nameću počinitelju, ona ujedno određuje i opseg angažiranja povjerenika za zaštitni nadzor. Ona predstavlja svojevrstni tretman osuđenika na slobodi i time je kompletna specijalnopreventivna mjera. Za nju je bitno da obuhvati određeni plan akcija na slobodi usmjeren prema sprječavanju povrata počinitelja.

Uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom prvenstveno je uvjetna osuda. Uvjeti za izricanje te varijante uvjetne osude ponajprije su oni koji redovito vrijede za uvjetnu osudu iz čl. 65. st. 2 KZ-a i čl. 67. KZ-a,³⁶ uz modifikaciju uvjeta koji se odnosi na ličnost delinkventa, posebice na mogućnost da počini novo kazneno djelo. Delinkventi prikladni za običnu uvjetnu osudu i za uvjetnu osudu sa zaštitnim nadzorom razlikuju se kao ličnosti. Ovi drugi su osobe koje same, vlastitim snagama ne bi mogle odoljeti iskušenjima tijekom roka provjeravanja, ali od kojih se ipak može očekivati da će uz pomoć, savjete i podršku povjerenika za zaštitni nadzor izbjeći počinjenje novih kaznenih djela.

Zakonom o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi, kao što je već uvodno navedeno, propisano je da izvršenje pripada u nadležnost Ministarstva pravosuđa – Odjela za izvršavanje zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi, dok sam zaštitni nadzor obavljaju povjerenici. Čl. 8. Zakona propisuje tko može biti povjerenik za zaštitni nadzor i rad za opće dobro na slobodi.³⁷ Za sudsko postupanje po tom zakonu nadležan je općinski sud prema mjestu prebivališta odnosno boravišta osuđenika. Za postupanje u prvom stupnju nadležan je sudac pojedinac, a u drugom stupnju vijeće iz čl. 18. st. 3. ZKP-a.³⁸ Izvršavanje zaštitnog nadzora započinje nakon pravomoćnosti

³⁶ Svrha je uvjetne osude da se počinitelju kaznenog djela uputi takva vrsta prijekora kojom se omogućuje ostvarenje svrhe kaznenopravnih sankcija izricanjem kazne bez njezina izvršenja.

³⁷ Povjerenik može biti državni službenik Ministarstva pravosuđa (Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i dr.) koji ima VSS (socijalni radnik, socijalni pedagog, psiholog i sl.) sa stručnim i radnim iskustvom od najmanje pet godina. Njegove primjerene ljudske osobine moraju biti uzor ponašanju osuđenika. Izobrazbu povjerenika za provedbu ZN-a i ROD-a provodi Ministarstvo pravosuđa.

³⁸ Članak 4. stavak 4. Zakona o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi.

sudske presude i zaštitni se nadzor izvršava u mjestu prebivališta odnosno boravišta osuđenika. Osuđenik ne snosi troškove izvršavanja zaštitnog nadzora niti plaća pristojbe na podneske, službene radnje i dr. I za ovu je inačicu uvjetne osude za potrebe ovoga rada, kao i za presudu kojom je zamijenjena kazna zatvora u rad za opće dobro, izrađen primjer:

Primjer 2.

.....
kriv je

što je:

1. (činjenični opis kaznenog djela nasilničkog ponašanja u obitelji, čl. 215. a KZ-a)

- **d a k l e**, kao član obitelji zlostavljanjem doveo drugog člana obitelji u ponižavajući položaj

- **pa je time** počinio kazneno djelo protiv braka, obitelji i mladeži - nasilničko ponašanje u obitelji, opisano i kažnjivo po čl. 215. a Kaznenog zakona (NN 110/97, 27/98, 50/00, 51/01 i 105/04; dalje: KZ)

2. (činjenični opis kaznenog djela zlouporaba opojnih droga, čl. 173. st. 1. KZ-a)

- **d a k l e**, neovlašteno posjedovao tvar koja je propisom proglašena opojnom drogom

- **pa je time** počinio kazneno djelo protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom - zlouporaba opojnih droga - opisano i kažnjivo po čl. 173. st. 1. KZ-a.

Zato mu se za kazneno djelo pod t. 1. na temelju čl. 215. a KZ-a

utvrđuje

KAZNA ZATVORA U TRAJANJU OD 11 (JEDANAEST) MJESECI,
a za kazneno djelo pod t. 2. na temelju čl. 173. st. 1. KZ-a

KAZNA ZATVORA U TRAJANJU OD 3 (TRI) MJESECA.

Na temelju čl. 60. st. 2. t. c) KZ-a

okrivljenom T.T.

izriče se

JEDINSTVENA KAZNA ZATVORA U TRAJANJU OD 1 (JEDNE) GODINE.

Na temelju čl. 70. KZ-a

primjenjuje se

UVJETNA OSUDA SA ZAŠTITNIM NADZOROM

tako da se izrečena kazna zatvora neće izvršiti ako okrivljenii T.T. u roku od 4 (četiri) godine od pravomoćnosti ove presude ne počini novo kazneno djelo, ako se podvrgne izvršavanju sigurnosne mjere obaveznog liječenja od ovisnosti te ako izvrši posebne obveze.

Na temelju čl. 71. t. f) i h) KZ-a

određuju se

POSEBNE OBVEZE

- sudjelovanje u postupku psihosocijalne terapije u specijaliziranim ustanovama u okviru nadležnih državnih tijela radi otklanjanja nasilničkog ponašanja,

- redovito javljanje službi za zaštitni nadzor radi obavještanja o okolnostima koje mogu poticajno djelovati za počinjenje novog kaznenog djela.

Na temelju čl. 173. st. 7. KZ-a oduzima se opojna droga...

Na temelju čl. 122. st. 4. ZKP-a u svezi s čl. 119. st. 2. t. 6. ZKP-a okrivljenik se oslobađa dužnosti snošenja troška kaznenog postupka u cijelosti.

O b r a z l o ž e n j e

.....

Poseban problem koji se javlja u slučajevima kad se sud odlučio za primjenu uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom je onaj koji je uzrokovan nesuglasjem odredaba ZKP-a i onih u Zakonu o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi. Naime, sukladno odredbi čl. 11. st. 1. Zakona o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi, sud je dužan pravomoćnu i izvršnu presudu u roku od **tri dana** od dana pravomoćnosti dostaviti Ministarstvu pravosuđa na izvršavanje. Prema odredbama ZKP-a, pravomoćnost i izvršnost presude ne moraju padati u isti dan.³⁹ Presuda postaje pravomoćna protekom roka za žalbu ako protiv prvostupanjske presude nije podnesena žalba, što znači da istovremeno postaje pravomoćna i izvršna. Suprotno tome, ako je podnesena žalba protiv prvostupanjske presude, tada je prvostupanjska presuda pravomoćna danom održane sjednice vijeća drugostupanjskog suda, a izvršna tek nakon što je drugostupanjska presuda uredno dostavljena strankama (*dan*

³⁹ Zakon o kaznenom postupku, čl. 156. st. 2.

izvršnosti određuje se prema najkasnijem danu kad je jedna od stranaka odnosno branitelj primila drugostupanjsku presudu). Očito je dakle da sud u pravilu neće biti u mogućnosti poštovati rokove predviđene u Zakonu o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi. Bitno je, međutim, naglasiti da je taj rok od tri dana tzv. *nepravi rok* (instrukcijski ili monitorni), što znači da njegovo propuštanje nema štetnih posljedica, odnosno da se radnja o kojoj je riječ može poduzeti dok je to god s obzirom na određeni postupak moguće. Rok određen Zakonom o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi moguće je dakle promatrati isključivo kao rok koji je određen kako bi sud bio potaknut na izvjesnu procesnu disciplinu kako ne bi došlo do nepotrebno odugovlačenja postupka. Da je tomu tako, govori nam već i sama svrha uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom koja, kao što je već i uvodno bilo naglašeno, ima cilj pružiti pomoć i podršku počinitelju kaznenoga djela kako bi izbjegao počinjenje novih kaznenih djela. Stoga ta nelogičnost u Zakonu o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi ne bi trebala sprječavati suce da tu vrstu uvjetne osude primjenjuju u praksi.

Daljnji problem uzrokovan nesuglasjem ZKP-a i KZ-a sa Zakonom o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro je postupak ukidanja uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom prije isteka vremena provjeravanja. Sud može ukinuti zaštitni nadzor i prije isteka roka kušnje ako smatra da daljnje provođenje zaštitnog nadzora više nije svrhovito, odnosno ako su prestale potrebe pomoći, zaštite i nadzora.⁴⁰

Članak 15. Zakona o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi propisuje postupak preispitivanja izvršavanja zaštitnog nadzora. Prema tim zakonskim odredbama sud bi, ako se na temelju izvješća povjerenika pokaže potreba za ukidanjem zaštitnog nadzora, trebao zakazati ročište (*u roku tri dana od primitka izvješća*) na koje bi se pozvao osuđenik, branitelj ako ga ima i povjerenik za zaštitni nadzor. Zapisnikom s tog ročišta donijelo bi se rješenje o pokretanju postupka preispitivanja zaštitnog nadzora koje ne mora biti posebno obrazloženo jer se samim Zakonom (*Zakon o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi*) ne predviđa pravo žalbe na navedeno rješenje. Potom bi, sukladno tim zakonskim odredbama, nakon saslušanja navedenih osoba sud donio rješenje o ukidanju zaštitnog nadzora i posebnih obveza ako su određene uz zaštitni nadzor.⁴¹ To bi trebao učiniti sudac pojedinac, jer čl. 16. istog zakona propisuje da će o žalbi protiv tog rješenja odlučiti sudsko vijeće u roku osam dana od primitka žalbe. Rješenje o ukidanju zaštitnog nadzora mora biti obrazloženo i sadržavati pouku o pravnom lijeku, po kojoj žalbu protiv

⁴⁰ Čl. 70. st. 3. KZ-a.

⁴¹ Čl. 70. st. 3. KZ-a u vezi s čl. 15. Zakona o izvršenju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi.

rješenja mogu podnijeti povjerenik i osuđenik u roku osam dana od primitka rješenja, a prema Zakonu rješenje bi se trebalo dostaviti i državnom odvjetniku koji na to rješenje nema pravo žalbe.⁴²

Bitno je naglasiti da se sam postupak za opoziv uvjetne osude provodi u skladu s odredbama čl. 472. ZKP-a, koji kaže da će prvostupanjski sud provesti postupak za opoziv uvjetne osude na prijedlog ovlaštenog tužitelja ili oštećenika. Postavlja se pitanje može li se postupak za opoziv uvjetne osude provesti na prijedlog povjerenika, kao što bi to proizlazilo iz čl. 15. Zakona o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi. Mišljenje je autora ovog teksta da se postupak za opoziv uvjetne osude može pokrenuti isključivo na prijedlog ovlaštenog tužitelja ili oštećenika jer to proizlazi iz ZKP-a. Međutim, to ne treba spriječiti povjerenika za zaštitni nadzor da predloži opoziv uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom, ali bi se s tim prijedlogom trebao upoznati ovlašten tužitelj koji potom može podnijeti prijedlog za opoziv uvjetne osude u skladu s odredbama ZKP-a. Činjenica je dakle da odredbe Zakona o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro (*čl. 15. stavak 4. Zakona*) iz kojih bi proizlazilo da uvjetnu osudu opoziva sudac pojedinac rješenjem, a o žalbi na rješenje odlučuje izvanraspravno vijeće Općinskog suda, ni u ovom slučaju nisu usklađene s odredbama ZKP-a. Opoziv uvjetne osude reguliran je ZKP-om, a uvjetna osuda za zaštitnim nadzorom samo je varijanta uvjetne osude, pa se ni u ovom slučaju ne može Zakon o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi tretirati kao svojevrsan *lex specialis*, već se nužno za opoziv uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom moraju primijeniti odredbe ZKP-a. Osim toga, odredba članka 72. KZ-a izričito propisuje da se za opoziv uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom primjenjuju u cijelosti odredbe KZ-a o opozivu uvjetne osude.

Sadržaj zaštitnog nadzora, tj. obveze koje se mogu nametnuti, definirane su odnosno taksativno nabrojene u čl. 71. KZ-a. Njihovo određivanje vezano je za ocjenu suda koliko su one nužne i svrhovite u smislu da otklone povrat osuđenika. Određene obveze morale bi biti takve da otklone opasnost od recidiva, pa zato moraju biti realne i ograničene na ono što je ostvarljivo. Obveze su precizirane u osam točaka.⁴³ Osim tih obveza sud ne smije odrediti druge. Te se obveze ne mogu prisilno izvršiti. Njihovo nepoštovanje vodi opozivu uvjetne osude.

Zaštitni nadzor izvršava se u mjestu prebivališta odnosno boravišta osuđenika, pa se postavlja pitanje koji je sud nadležan za opoziv uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom koju je, primjerice, potrebno opozvati zbog nepoštovanja posebnih obveza od strane osuđenika ako je uvjetnu osudu sa zaštitnim nadzorom izrekao jedan sud, a zaštitni se nadzor provodi na području drugog općin-

⁴² Čl. 16. st. 1., *ibid.*

⁴³ Članak 71. Kaznenog zakona.

skog suda koji je prema Zakonu o izvršenju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi nadležan za sudsko postupanje.⁴⁴ Kao što je već navedeno da se postupak za opoziv uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom provodi po odredbama Zakona o kaznenom postupku, čl. 472., za opoziv uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom nadležan je prvostupanjski sud koji je donio presudu u kojoj primjenjuje zaštitni nadzor uz uvjetnu osudu, a ne općinski sud na području kojeg se izvršava zaštitni nadzor.

4. RAD ZA OPĆE DOBRO NA SLOBODI I UVJETNA OSUDA SA ZAŠTITNIM NADZOROM U SUDSKOJ PRAKSI

Uvodno je bilo rečeno da su uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom i rad za opće dobro na slobodi povjereni na provedbu Središnjem uredu za zatvorski sustav, Odjelu za izvršavanje zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi. Prema podacima Ministarstva pravosuđa - Uprave za zatvorski sustav⁴⁵ za razdoblje od 2002. do 2005. godine vidi se da je zamjena izrečene kazne zatvora u rad za opće dobro na slobodi od 2002. godine bila u stalnom porastu. Sukladno postojećim podacima, ta se kaznenopravna mjera najčešće izriče kod kaznenih djela zlouporabe opojnih droga, nekih lakših oblika imovinskih kaznenih djela te kod kaznenih djela nedopuštene trgovine i kaznenih djela izazivanje prometne nesreće. Izricanje te kaznenopravne mjere posebno su prepoznali županijski sudovi koji, suočeni s visokim zatvorskim kaznama predviđenim za kaznena djela iz njihove stvarne nadležnosti, u situacijama kad se izricanje bezuvjetne kazne zatvora pokazuje prestrogim, posežu za zamjenom izrečene kazne zatvora - radom za opće dobro na slobodi. Bitno je stoga istaknuti da od ukupnog broja županijskih sudova na području Republike Hrvatske, njih 21, tu vrstu kaznenopravne mjere primjenjuje 15 sudova. Kod općinskih sudova situacija je nažalost drugačija. Rad za opće dobro na slobodi kao zamjenu za izrečenu kratkotrajnu kaznu zatvora primjenjuje svega trećina općinskih sudova. Posebno se rijetko primjenjuje na Općinskom sudu u Zagrebu gdje od ukupnog broja kaznenih sudaca, njih 24, svega manji broj njih primjenjuje tu alternativnu sankciju. Tako je, primjerice, u Općinskom sudu u Zagrebu tijekom 2005. godine svega u tri predmeta kratkotrajna kazna zatvora zamijenjena radom za opće dobro na slobodi, dok je 2006. godine (podaci se odnose na prva četiri mjeseca - od siječnja do travnja) takva odluka uslijedila u pet kaznenih predmeta.⁴⁶ Od

⁴⁴ U skladu s Izmjenama i dopunama sudskog poslovnika (NN 150/05) općinski sudovi dužni su voditi Upisnik za predmete izvršavanja zaštitnog nadzora, čl. 305.c, i imenik uz upisnik.

⁴⁵ Zdenka Kokić-Puce, Izvršavanje alternativnih sankcija, Radionica Pravosudne akademije, Zagreb, 6. ožujka 2006.

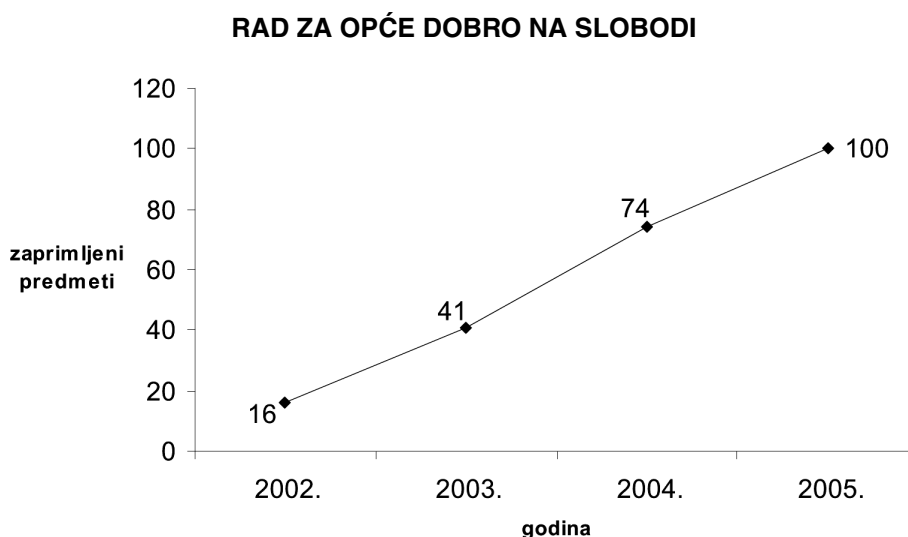
⁴⁶ Evidencija sudske statistike, Općinski sud u Zagrebu.

navedenih pet predmeta za tekuću godinu, tri se odnose na zamjenu novčane kazne radom za opće dobro na slobodi nakon što po izdanom kaznenom nalogu nije plaćena novčana kazna.

U nastavku rada tablično je prikazan rast broja zaprimljenih predmeta na provedbu za područje cijele Republike Hrvatske, a to ukratko znači da je riječ o pravomoćnim i izvršnim predmetima. Riječ je dakle o predmetima na koje je (u većem dijelu) podnesena žalba a potom su i potvrđeni od nadležnih drugostupanskih sudova.

Godina	2002.	2003.	2004.	2005.
Zaprimljeni predmeti	16	41	74	100

Grafikon 1.

Za praktičare je važan i podatak da cijelu provedbu rada za opće dobro na slobodi vodi povjerenik zadužen za konkretan predmet, sukladno Zakonu o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi te postojećem Pravilniku.⁴⁷ Povjerenik je dužan pri određivanju vrste poslova na koje se raspoređuje pojedini osuđenik voditi računa o njegovoj stručnoj spremi, postojećem

⁴⁷ Pravilnik o načinu radu i odgovornosti, izobrazbi i evidenciji povjerenika i pomoćnika povjerenika, izboru pomoćnika povjerenika, matici i osobniku osuđenika, NN 43/01, uređuje način rada i odgovornost povjerenika.

zaposlenju te njegovim ostalim osobnim prilikama. To između ostalog znači da pojedinom okrivljeniku koji je inače zaposlen može biti izrečena ova kaznenopravna mjera i usprkos toj činjenici, jer će nadležni povjerenik njegovu obvezu rada za opće dobro na slobodi organizirati tako da se ona provodi bilo u poslijepodnevnim satima, bilo u neradnim danima. Nadalje, važno je istaknuti i da u skladu sa samim Zakonom okrivljenik može tražiti prekid izvršenja rada za opće dobro na slobodi u slučaju bolesti (pod uvjetima koje zakon određuje), za koje mu vrijeme ne teče rok za izvršenje naznačen u izreci same presude.

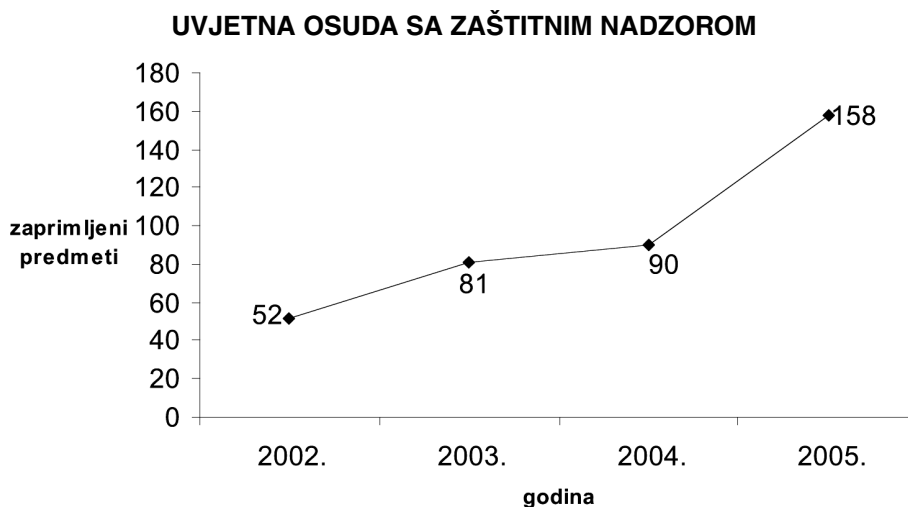
S uvjetnom osudom sa zaštitnim nadzorom situacija je nešto drugačija. Naime, ona je u daleko većoj primjeni, posebice pred sudovima za mladež. Uzmu li se u obzir podaci Ministarstva pravosuđa - Uprave za zatvorski sustav koji su prikazani u grafikonu (grafikon 2) i podaci prikupljeni na Odjelu za mladež Općinskog suda u Zagrebu,⁴⁸ može se reći da su uvjetnu osudu sa zaštitnim nadzorom suci za mladež prepoznali kao adekvatnu kaznenopravnu mjeru, posebice za kaznena djela zanemarivanja i zlostavljanja djece ili maloljetnih osoba i kaznena djela nasilja u obitelji. U navedenom istraživanju dobiven je podatak da je od 2000. godine do rujna 2004. godine na Odjelu za mladež izrečeno 129 zaštitnih nadzora, od čega u predmetima kaznenopravne zaštite maloljetnika - 69. Najveći broj odnosi se na kaznena djela zapuštanja i zlostavljanja maloljetnika - ukupno 52. Već se prije u ovom tekstu spominjalo da je uvjetnu osudu sa zaštitnim nadzorom svrhovito primjenjivati prema počinitelju kaznenog djela kad su ispunjeni uvjeti iz čl. 65. i 67. KZ-a, dakle prema počinitelju kojem je potrebna pomoć stručnih službi da u roku kušnje ne ponovi isto ili ne počini drugo kazneno djelo. Naglasak je dakle na osobi počinitelja, a ne na određenoj vrsti kaznenih djela. Međutim, očigledno je da u KZ-u postoje i određena kaznena djela koja su prikladnija za takvu vrstu kaznenopravne mjere (primjerice počinitelji kaznenog djela zapuštanja i zlostavljanja djeteta ili maloljetne osobe u pravilu su roditelji odnosno jedan od roditelja), pa se zaštitnim nadzorom može pružiti pomoć osuđenoj osobi da u roku kušnje otkloni određene smetnje koje mogu dovesti do ponavljanja istog (ili istovrsnog) kaznenog djela. Na taj se način posredno štiti i interes oštećenika. U nastavku je tablično prikazan broj zaprimljenih predmeta u navedenom razdoblju.⁴⁹

⁴⁸ Više stručne savjetnice na Općinskom sudu u Zagrebu Davora Lalić-Lukač, prof. defektolog, i Nada Damjanović, dipl.soc.pedagog, napravile su analizu stanja izrečenih pravomoćnih odluka - uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom za period od 2000. godine do rujna 2004. godine.

⁴⁹ Zdenka Kokić-Puce, Izvršavanje alternativnih sankcija, Radionica Pravosudne akademije, Zagreb, 6. ožujka 2006.

Godina	2002.	2003.	2004.	2005.
Zaprimljeni predmeti	52	81	90	158

Grafikon 2.

Ipak iako popriličan, broj od 158 uvjetnih osuda sa zaštitnim nadzorom u odnosu prema broju uvjetnih osuda koje se u jednoj godini primijene prema osuđenima na području Republike Hrvatske još je uvijek prilično mali.

Razlog je tome što neki sudovi u Republici Hrvatskoj ne primjenjuju uvjetnu osudu sa zaštitnim nadzorom. Prema podacima Ministarstva pravosuđa - Uprave za zatvorski sustav, rad za opće dobro na slobodi i uvjetnu osudu sa zaštitnim nadzorom izricali su u periodu od 2002. godine do kraja 2005. godine općinski sudovi: Beli Manastir, Biograd, Čakovec, Dugo Selo, Đakovo, Kaštel Lukšić, Krapina, Omiš, Osijek, Poreč, Požega, Pula, Rab, Rijeka, Senj, Sinj, Slavonski Brod, Split, Šibenik, Trogir, Valpovo, Velika Gorica, Vukovar, Zadar, Zagreb, Zaprješić i Zlatar. Županijski sudovi koji su u razdoblju od 2002. godine do kraja 2005. godine izricali alternativne sankcije su: Čakovec, Dubrovnik, Gospić, Karlovac, Koprivnica, Osijek, Požega, Pula, Slavonski Brod, Split, Šibenik, Velika Gorica, Vukovar, Zadar i Zagreb.

Ti podaci upućuju na zaključak da su rad za opće dobro na slobodi i uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom kaznenopravne mjere koje još uvijek nisu prepoznali i prihvatili svi sudovi u Republici Hrvatskoj. Ipak, potrebno je istaknuti da je primjena obje te kaznenopravne mjere u stalnom porastu.

5. UMJESTO ZAKLJUČKA

Zakonom o izvršavanju rada za opće dobro na slobodi i uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom u praksu je počela polako ulaziti primjena tih kaznenih mjera koje se nazivaju i “alternativnim sankcijama” - uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom i rada za opće dobro. Te “alternativne sankcije”, međutim, u radu dijela sudaca još uvijek nisu našle svoju primjenu. Razlog njihovoj neprimjeni leži i u činjenici da praktičari nisu upoznati s postojanjem provedbenog propisa te načinom na koji se ti propisi provode. Mišljenje je stoga autora ovoga članka da samo kroz upoznavanje sudaca, zamjenika državnih odvjetnika i odvjetnika kao osoba koje izravno dolaze u mogućnost da ili predlažu primjenu tih “alternativnih sankcija” ili da ih izriču, navedene “alternativne sankcije” mogu doživjeti svoju punu primjenu.

Zamjenom kratkotrajne kazne zatvora u ovoj predviđenoj zakonskoj alternativni, koja se provodi u brojnim tvrtkama na području cijele Republike Hrvatske (primjerice Centar za radnu terapiju i rehabilitaciju Stančić u Dugom Selu, Dječji dom Sveta Ana, Vinkovci, ili Dom umirovljenika Cvjetni dom, Šibenik i drugi), rasterećuje se državni proračun za svakog onog koji bi izrečenu kaznu kratkotrajnog zatvora u penalnim uvjetima i izdržao. Posebno je pri tome potrebno imati na umu svrhu kažnjavanja koja je Zakonom predviđena: specijalnu prevenciju za svakog pojedinog počinitelja kaznenog djela. Imajući na umu upravo to, opravdanost ove vrste “alternativne sankcije” se udvostručuje. Za uvjetnu osudu sa zaštitnim nadzorom važno je istaknuti da se ona primjenjuje prema počinitelju djela kojem je potrebna pomoć, zaštita i nadzor da u roku kušnje ne počini novo kazneno djelo, a vjerojatno je da s obzirom na njegovu ličnost i okolnosti u kojima živi neće moći sam bez stručne pomoći odoljeti iskušenjima da u roku kušnje ne počini novo kazneno djelo. Samo je takvim počiniteljima svrhovito izreći zaštitni nadzor. Tom se kaznom djeluje izravno na uzrok činjenja određenog kaznenog djela, a time se posljedično otklanja mogućnost za ponavljanje tog kaznenog djela (ili njemu srodnog). Provođenje zaštitnog nadzora iziskuje troškove koji terete državni proračun i ako se svrha kažnjavanja s obzirom na ličnost počinitelja može ispuniti i samo uvjetnom osudom - nije ga opravdano izricati. Važno je međutim istaknuti da ni uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom još uvijek nije doživjela svoju potpunu primjenu u praksi. Moguće je da je jedan od razloga zbog kojih se uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom ne primjenjuje u dovoljnoj mjeri u praksi činjenica što su nedovoljno jasno propisane, a posebice što nisu usklađene odredbe KZ-a, ZKP-a i Zakona o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi. U prilog tome ide i činjenica da postoje velike razlike u sudskoj praksi koje se manifestiraju u izrekama sudskih presuda i na koje upozoravaju povjerenici i službenici Odjela za izvršavanje zaštitnog nadzora koji su takve sudske odluke dužni provoditi. Potrebno je dakle radi primjene tih “alternativnih sankcija”

ukloniti proturječnosti Zakona o izvršavanju rada za opće dobro na slobodi i uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom s pojedinim odredbama ZKP-a i KZ-a, posebice s onima koje su autori ovog članka istaknuli.

Na kraju ovoga članka potrebno je istaknuti značenje tih "alternativnih sankcija". Njihova je važnost već u činjenici što se kroz "odrađivanje" izrečene kazne zatvora rasterećuje državni proračun, dok samo izvršavanje kratkotrajne kazne zatvora nema uvijek svoju pravu svrhu. Osim toga, sama sankcija mora biti takva da uklanja i uzroke koji su doveli do počinjenja određenog kaznenog djela, a za to je često najprikladnije upravo primijeniti uvjetnu osudu sa zaštitnim nadzorom. Za svakog pojedinog praktičara izrečeni razlozi trebali bi biti dovoljni za primjenu tih mjera. Njihova primjena zato ne bi smjela biti označena kao nevažna niti bi te kaznene mjere smjele biti neprimjenjivane iz nekog drugog razloga. Uvjereni smo zato da će i ovaj članak potaknuti praktičare, kojima je taj članak ponajprije i namijenjen, da te mjere više primjenjuju ako je riječ o primjeni tih "alternativnih sankcija" prvi put, odnosno da će u praktičara koji ih već primjenjuju biti učvršćeno uvjerenje u svrhovitost, ali i nužnost tih kaznenopravnih mjera.

LITERATURA

- Bačić, F., Pavlović Š., Komentar kaznenog zakona, Organizator, 2004., Zagreb
- Pavišić, B., Veić, P., Komentar kaznenog zakona, Znanje, 1999., Zagreb
- Uzelac, S., Zaštitni nadzor - Metodika socijalno-pedagoškog rada, Globus, 2002., Zagreb
- Žakman-Ban, V., Šučur, Z., Zaštitni nadzor uz uvjetnu osudu i rad za opće dobro za slobodi - zakonske i provedbene implikacije, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu Zagreb, vol. 6, broj 2/1999., str. 635-668.
- Kokić-Puce, Z., Izvršavanje alternativnih sankcija, Radionica Pravosudne akademije, Zagreb, ožujak 2006.
- Petranović, M., Zakon o kaznenom postupku i izbor odluka iz sudske prakse, Inženjerski biro d.d., Zagreb, 2004.
- Kos D., Mrčela, M., Tripalo, D., Raspravni priručnik u kaznenom postupku, Narodne novine, Zagreb, 2003.
- Pavišić, B., Komentar zakona o kaznenom postupku, Žagar, Rijeka, 2005.
- Novoselec, P., Opći dio kaznenog prava, Zagreb, 2004.
- Evidencija sudske prakse Općinskog suda u Zagrebu
- Sudska praksa Vrhovnog suda
- Podaci o zaprimljenim predmetima dobiveni od Središnjeg ureda za zatvorski sustav
- Zakon o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro, NN 128/99
- Kazneni zakon iz 1997. godine, NN 110/97, 27/98, 50/00, 51/01, 105/04
- Izmjene i dopune sudskog poslovnika, NN 150/05
- Pravilnik o načinu rada i odgovornosti, izobrazbi i evidenciji povjerenika i pomoćnika povjerenika, izboru pomoćnika povjerenika, matici i osobniku osuđenika, NN 43/01
- Zakon o izvršenju sankcija izrečenih za krivična djela, privredne prijestupe i prekršaje, NN br. 21/74, 39/74, 55/88, 19/90, 26/93, 66/93
- Zakon o kaznenom postupku NN 110/97, 27/98, 58/99, 112/99, 58/02, 143/02

HLJKPP 1/1998., Novosti na području kaznenopravnih sankcija
HLJKPP 2/2001., B. Zorica, Rad za opće dobro na slobodi
HLJKPP 2/1999., dr.sc. V. Žakman-Ban/ mr.sc. Z. Šućur, Zaštitini nadzor uz uvjetnu osudu i rad
za opće dobro na slobodi - zakonske i provedbene implikacije
HLJKPP 2/2003., dr.sc. P. Novoselec, komentar sudske prakse, Rad za opće dobro na slobodi

Summary

COMMUNITY WORK AND THE SUSPENDED SENTENCE WITH PROTECTIVE SUPERVISION AND THEIR PRACTICAL APPLICATION

Five years have passed since the entry into force of implementing legislation regulating the application of criminal-law measures known as community work and the suspended sentence with protective supervision. However, a certain number of judges still perceive with suspicion these, in practical terms, still relatively “new” measures of criminal law. This is primarily the consequence of the fact that the Suspended Sentence and Community Service Act came into force two years after the Criminal Code of 1997 (Official Gazette 110/97, 27/98, 50/00, 51/01, 105/04), which, in Article 54, provided for the possibility of replacing the punishment of imprisonment not exceeding six months with community service, and after the new Criminal Code had provided for the option of suspended sentence with protective supervision. However, the most recent statistics, which the authors also analyse in this paper, show that both these “new” criminal-law measures have been increasingly frequent in practice in first-instance judgements. The primary purpose of this paper is to inform all practitioners (judges, state prosecutors and attorneys), especially those who have not yet applied the measure of suspended sentence with protective supervision in cases where this measure would achieve the purpose of the punishment, and those who have not yet replaced a short-term prison sentence with community service in cases where they assess that such a replacement would make sense – only through fear that such an imposition of “new, alternative sanctions” would not be approved by the panels of a higher court in appellate proceedings. This paper also presents some judgements rendered by both first and second instance courts, and the decisions of the Supreme Court of the Republic of Croatia which, in some judgements and rulings, confirmed the purpose (and manner) of applying these criminal-law measures that are no longer so new. The purpose of the author is, therefore, not only to provide reasons for their application, but also to encourage practitioners who are ready for new challenges to react and advocate their even broader application in practice. It is important to note that a number of workshops organised by the Judicial Academy have been held on this topic in order to promote the more frequent application of these criminal measures. The exchange of experiences at these workshops has had great experiential value for the authors of this paper.

